

ВПЛИВ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ НА ШИРОТУ МУЗИЧНИХ СМАКІВ

А. А. С'єдіна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ani15@ukr.net

Науковий керівник: докторка психологічних наук, професорка

К. Л. Мілютіна

Музика у житті молодих людей відіграє суттєву роль. Деяка кількість досліджень вивчаючи музику, фокусували свою увагу на питанні, що визначає симпатії та антипатії до неї. Основним підходом до розуміння споживання музики є підхід використання та задоволення, за якого наше використання музики є пов'язаним із соціальними та психологічними потребами в таких сферах, як особиста ідентичність, стосунки з іншими та потреба у відволіканні. З таким підходом пов'язані принаймні дві важливі сфери вивчення музичного смаку, що є об'єктом дослідження у цій роботі: перша, це дослідження вибору музики як засобу контролю настрою, друга – дослідження ролі музики у соціальній динаміці підліткового віку у визначенні соціальної ідентичності (Colley, 2008).

Аналізуючи музичний смак людини важливо визначити, що взагалі являє собою музичний смак. Перш за все, «смак» – це уявлення людини про красу, здатність відрізнити гарне від некрасивого. Смаком людини можна назвати її пристрасті, симпатії, тягіння. В науці, музичний смак розглядається як одна з норм естетичної досконалості, яка є опосередкованою вибірковістю людини в ситуації ставлення до явищ мистецтва та дійсності, у контексті широкого системно-сміслового поля. Музичний смак як взаємозв'язок емоційного переживання та розуміння музично-естетичних цінностей, характеризується рівнем прояву інтересу, любові, культурності людини, а також її здатністю до оцінки музичних явищ (Пасічник, 2020).

Такі дослідники як Рентфроу та Гослінг вважали, що невід'ємною частиною будь-якої теорії музичних переваг є базові параметри переваг. Таким

чином, була створена психологічна класифікація музичних жанрів, де існує щонайменше чотири психологічні характеристики, до яких відносяться 14 музичних жанрів: рефлексивний та складний: блюз, джаз, класика, фолк; інтенсивний та бунтарський – рок, альтернативний рок, хеві-метал; бадьорий і соціально-прийнятний – кантрі, саундтреки, релігійна музика та поп-музика; енергійний та ритмічний – реп/хіп-хоп, соул/фанк, танцювальна музика/електроніка (Colley, 2008).

Музичний смак, перш за все, формується під безпосереднім впливом мистецтва та залежить від індивідуальних особливостей самої людини, її здатності сприймати художні цінності, які несе з собою мистецтво. Музичний смак, розглядаючи його у контексті психофізіологічної природи, становить собою одну з мотиваційних якостей людини, постійно коригуючи її вчинки та діяльність. Музичний смак також може розглядатися як сума чуттєвих оцінок, що отримуються на основі образів емоційної пам'яті. Таким чином, здатність сприймати різноманітні властивості явищ та предметів безпосередньо пов'язана із здатністю чуттєво оцінювати те, що є результатом життєвого досвіду (Пасічник, 2020).

Отже, численні дослідження з цієї тематики продемонстрували, що здебільшого музичний смак пов'язаний з емоційною сферою, залежить від індивідуальних особливостей та може формуватися відповідно до психологічних потреб людини. Музичний смак людини являє собою її сприйняття, оцінку, прихильність до того чи іншого музичного твору, тоді як широтою музичних смаків є сприймання та вподобання музичних творів різноманітних жанрів музики, чим більш різножанрову музику слухає людина тим ширшим є її музичний смак.

Враховуючи, що на музичний смак індивіда впливає багато факторів, в тому числі й індивідуальні особливості, буде доцільним розглянути таку властивість людини як толерантність до невизначеності, де ті самі індивідуальні особливості відіграють важливу роль. Розглядаючи це явище в контексті впливу толерантності до невизначеності на широту музичних

смаків, ми припускаємо, що здатність людини толерувати невизначеність може формувати своєрідні психологічні потреби, які може задовольняти мистецтво у вигляді музики. Саме тому вивчення цього впливу є доцільним та актуальним.

Взагалі невизначеність розуміється як особливість життя, що зменшується в міру прогресу діяльності. У результаті, ціль та вибір, що базуються на чітких ціннісних уподобаннях, перетворюють невизначеність на деяку впевненість (Halian, Machynska, Lozynska, Nos, Derkach, Prots, Popovych, 2020). Такі дослідники як Е. Андерсон, Р. Карлтон, М. Діфенбах і П. Хан припускають, що невизначеність впливає на афективні стани, спонукаючи до мисленнєвого моделювання можливих майбутніх результатів. Цей процес модерується контекстом та іншими факторами ситуації, а також індивідуальними відмінностями, такими як толерантність до невизначеності (Anderson, Carleton, Diefenbach, Han, 2019).

Протилежну толерантності властивість – нетерпимість до невизначеності, формують такі фактори як уникнення невизначеності, прагнення отримати максимальну ясність неоднозначних ситуацій, невміння діяти без чітко визначених орієнтирів, та зрештою, прагнення до ілюзорного благополуччя. На противагу останньому, справжнє психологічне благополуччя особистості залежить від здатності приймати рішення з урахуванням мінливості і суперечливості контексту, враховувати вплив різних факторів на один і той же процес, проявляти творчість. Ці критерії будуть свідчити про таку властивість, як терпимість до невизначеності, що в свою чергу є основою толерантності до невизначеності (Halian, Machynska, Lozynska, Nos, Derkach, Prots, Popovych, 2020).

Не менш важливою є роль індивідуального досвіду в процесах життя в ситуаціях невизначеності, адже необхідно виховувати в собі готовність до несподіваних вчинків, набувати досвіду життя в області непередбаченого. Одним із факторів забезпечення психологічної стійкості особистості в ситуаціях невизначеності є здатність сприймати ці ситуації і діяти в них.

Також, толерантність до невизначеності досліджують як складову процесу життєтворчості особистості, що реалізується через її самоактуалізацію, відповідальну життєву позицію та конструктивне використання власного репертуару ідентичності. На думку дослідників, життєтворчість – це не лише проектування особистістю свого життя, а й перевірка, втілення та практична реалізація найсміливіших задумів (Halian, Machynska, Lozynska, Nos, Derkach, Prots, Popovych, 2020).

В умовах постійної мінливості людського життя, у всіх його сферах, толерантність до невизначеності є регулятором поведінки людини у відповідних ситуаціях, сприяє продуктивній активності та управлінню собою на когнітивному, поведінковому та емоційному рівнях задля досягнення значущого результату. Розглядаючи саморегуляцію, як основу толерантності до невизначеності, варто зазначити, що саморегуляція проявляється в управлінні своїм емоційним станом, переживаннями, думками та поведінкою шляхом впливу людини на саму себе, як на фізіологічний так і на нервово-психічний стан. Таким чином, толерантність до невизначеності є здатністю людини бути стійкою до зовнішніх та внутрішніх ситуацій невизначеності, що супроводжується їхнім когнітивним осмисленням, позитивним відношенням до невизначеності та двозначності, а також активним пошуком шляхів вирішення таких ситуацій (Корнілова, О'Коннелл, Лушин, Макколлум, Максименко, 2021).

Отже, наразі, в умовах тотальної невизначеності, що здебільшого сформувалося під впливом фактору війни в Україні, актуально та важливо досліджувати таку властивість людини як толерантність до невизначеності, та її вплив на різні сфери та особливості життя людини. Адже, толерантність до невизначеності може чинити вплив на емоційну сферу життя людини, до якої безпосереднє відношення має мистецтво, музика.

Перспективою подальших досліджень є детальне вивчення впливу толерантності до невизначеності на сприймання та вподобання людиною музичних творів, на її музичний смак, а також, визначення та виокремлення

жанру музики, який найбільше опосередковується толерантністю до невизначеності.

Література:

1. Корнілова Т., О'Коннелл А., Лушин П., Макколлум Д., Максименко С. Толерантність до невизначеності в структурі саморегуляції особистості в епоху змін. *Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції / 21 травня 2021 р., м. Київ. Київ: ДЗВО «УМО», 2021. 304 с.*
2. Пасічник Л. В. Розвиток музичного смаку у майбутніх естрадних вокалістів в умовах вищої професійної освіти: *магістр. робота / Л. В. Пасічник; науковий керівник С. Г. Крамська. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. – 70 с.*
3. Anderson E. C., Carleton R. N., Diefenbach M., HanP. The Relationship Between Uncertainty and Affect. *Frontiers in psychology*, num 10, 2019. 2504 p.
4. Colley A. Young people's musical taste: Relationship with gender and gender-related traits. *Journal of applied social psychology*, 38(8), 2008. 2039-2055 p.
5. Halian I., Machynska N., Lozynska S., Nos L., Derkach Y., Prots M., Popovych I. Tolerance of uncertainty as a component of the process of life-creation of future educators. *Revista Inclusiones Vol: 7 num Especial*, 2020. 512-528 p.